

AAI-4318

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April / May - 2018

Sanskrit : Paper - 402

ऋग्वेद मंडल-७ (नियत सुक्तानि)

ईशावास्योपनिषद्

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ नीयेनामांथी गमे ते ऋषा मंत्रोन्नो विवरषा आपी अनुवाढ करो : १४
- (१) मा नो अनेऽवीरते परा दा दुर्वाससेऽमतये मा नो अस्यै ।
मा नः क्षुधे मा रक्षस ऋतावो मा नो दमे वा वन आ जुहूर्था
॥ १-१९ ॥
- (२) आ भारती भारतीभिः सजोषा इळा देवैर्मनुष्येभिरग्निः ।
सरस्वती सारस्वतेभिरर्वाक् चिस्रो देवीर्बर्हिरेदं सदन्तु ॥ २-८ ॥
- (३) न्यक्रतुन्प्रथिनो मृघ्नवाचः पणीरश्रद्धाँ अवृधाँ अयज्ञान् ।
प्रप्र तान्दस्यूरग्निविवाय पूर्वश्चकारापराँ अयज्युन् ॥ ६-३ ॥
- (४) इन्द्रेणैते तृत्सवो वेविषाणा आपो न सृष्टाअधवन्त नीचीः ।
दुमित्रासः प्रकलविन्मिमाना जहुर्विश्वानि भोजना सुदासे
॥ १८-१५ ॥
- (५) अभि क्रत्वेन्द्र भूरध ज्मन्न ते विव्यड्महिमानं रजांसि ।
स्वेना हि वृत्र शवसा जघन्य न शत्रुरन्तं विविद्दयुधा ते ॥
२१-६ ॥
- २ सातमां मंडलनां ईन्द्र सूक्तो परथी व्यक्त थतुं ईन्द्र देवतुं १४
व्यक्तित्व स्पष्ट करो.

अथवा

- ૨ નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો : ૧૪
- (૧) અગ્નિ દેવતા
 - (૨) દાશરાજ યુદ્ધ
 - (૩) દાન સ્તુતિ
 - (૪) વશિષ્ઠનું આધ્યાત્મિક દર્શન

- ૩ નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ મંત્રોનો વિવરણ આપી અનુવાદ કરો : ૧૪
- (૧) ઈશાવાસ્યમિદં સર્વં યત્ કિઞ્ચ જગત્યાં જગત્ ।
તેન ત્યક્તેન ભુઙ્ગીથાઃ મા ગૃધઃ કસ્પસ્વિદ્ ધનમ્ ॥
 - (૨) તદેજતિ તનૈજતિ તદ્ દૂરે તદ્વન્તિકે ।
તદન્તરસ્ય સર્વસ્ય તદુ સર્વસ્ય તદુ સર્વસ્યાસ્ય બાહ્યતઃ ॥
 - (૩) અન્ધં તમઃ પ્રવિશન્તિ ય અવિદ્યામુપાસતે ।
તતો ભૂય ઇવ તે તમઃ યં ઉ વિદ્યાયાં રતાઃ ॥
 - (૪) હિરણ્મયેન પાત્રેણ સત્યસ્યાપિહિતં મુખમ્ ।
તત્ત્વં પૃષન્નપાવૃણુ સત્યધર્માય દૃષ્ટયે ॥
 - (૫) વાયુરનિલમૃતમથેદં ભસ્માન્તં શરીરમ્ ।
ૐ ક્રતો સ્મર કૃતં સ્મર ક્રતો સમર કૃતં સ્મર ॥

- ૪ ઈશાવાસ્યોપનિષદ્માં ૨૭૭ થયેલા તત્ત્વજ્ઞાનનાં સિદ્ધાન્તોનું નિરૂપણ કરો. ૧૪

અથવા

- ૪ નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો : ૧૪
- (૧) ઈશાવાસ્યોપનિષદ્માં કર્મયોગ
 - (૨) વ્યક્ત-અવ્યક્ત ઉપાસના
 - (૩) ઈશાવાસ્યોપનિષદ્નો શાન્તિપાઠ
 - (૪) ઈશાવાસ્યોપનિષદ્ અને ગીતા

આપો :

- (૧) પતંજલિના મહાભાષ્ય મુજબ ઋગ્વેદની કેટલી શાખાઓ હતી ? કઈ-કઈ ?
- (૨) વશિષ્ઠ મંડળમાં ધ્રુવપદ કયું છે ?
- (૩) વશિષ્ઠ શબ્દનો અર્થ જણાવો.
- (૪) તિસ્રો દેવી કોનો-કોનો ઉલ્લેખ છે ?
- (૫) વૈદિક છંદ કેટલા અને કયા-કયા છે ?
- (૬) અગ્નિનાં વિશેષણો જણાવો.
- (૭) ઈશાવાસ્યોપનિષદ્ કયા વેદનો કયો ભાગ છે ?
- (૮) કુર્વન્નેવ.... સમજાવો.
- (૯) વિદ્યા - અવિદ્યાની ઉપાસનાનું ફળ જણાવો.
- (૧૦) યજ્ઞમાં કયા-કયા ઋત્વિજો સંકળાયેલા હોય છે ?
- (૧૧) જ્ઞાની પુરુષને શોક કે મોહ શા માટે થતો નથી ?
- (૧૨) ઉપનિષદોની સંખ્યા કેટલી માનવામાં આવી છે ?